

Kolarin perusopetuksen ja lukion opiskeluhooltosuunnitelma

Päivitetty 9/2025

Sisällysluettelo

Johdanto.....	3
1 Opiskeluhuollon kokonaistarve ja käytettävissä olevat opiskeluhoitopalvelut	5
2 Yhteisöllinen opiskeluhoito ja sen toimintatavat	6
2.1 Koulukohtainen opiskeluhoitotyö	6
2.1.1 Terveellisuuden, turvallisuuden ja hyvinvoinnin tarkastus	6
2.1.2 Oppilaskuntatoiminta	7
2.1.3 Kummioppilas-, tukioppilas- ja tutortoiminta	7
2.1.4 KiVA Koulu (Kiusaamista Vastustava)	7
2.1.5 Opiskeluterveydenhuollon luokkayhteenvedot	8
2.1.6 Kouluterveyskysely	8
2.1.7 Koulun hyvinvointiprofiili	8
2.1.8 Ryhmäyttäminen.....	8
3 Yksilökohtaisen opiskeluhoollon toteuttaminen	9
3.1 Koulupsykologipalvelut	10
3.2 Koulukuraattoripalvelut	10
3.3 Opiskeluterveydenhoito	10
3.4 Monialainen yksilökohtainen opiskeluhoito (asiantuntijaryhmä)	11
3.5 Lastensuojelu	12
3.6 Opiskeluhoito ja opiskelun tuki	12
3.7 Varhainen puuttuminen koulupoissaoloihin - rajana 40, 60 ja 90 tuntia	14
3.8 Nivelvaihtö.....	16
4 Yhteistyö oppilaiden ja hoitajien sekä muiden oppilaiden hyvinvointia tukevien tahojen kanssa	18
4.1. Koulun työntekijöiden rooli opiskeluhoitotyössä	18
4.2 Vanhempainyhdistykset	19
4.3 Sosiaalityö	19
4.4 Perhetyö	19
4.5. Yhteistyö paikallisten toimijoiden kanssa	20
5 Suunnitelma oppilaan suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä sekä toiminta äkillisissä kriiseissä ja uhka- ja vaaratilanteissa	20
5.1 Turvallinen opiskelu ympäristö	20
5.2 Kiusaamiseen, väkivaltaan ja häirintään puuttuminen	21
5.3 Poliisin ja koulun yhteistyö	22
5.3.1 Poliisin toimenpiteet.....	22
5.3.2 län vaikutus yhteydenottoa harkitessa	22
5.3.3 Ilmoittaminen kiusaamistilanteista	23

5.3.4 Ankkuritoiminnan toimintaperiaatteet	23
5.3.5 Velvollisuus tehdä ilmoitus	23
5.3.6 Oikeus tehdä ilmoitus	24
5.3.7 Ilmoittaminen akuuteissa tilanteissa	25
5.3.8 Yhteydenotto poliisiin kiireettömissä tilanteissa	25
Kiireetön tilanne – muu kuin rikosilmoituksen tekeminen	25
Kiireetön tilanne – rikosilmoituksen tekeminen	25
Konsultaatiot ja vihjeet	26
5.3.9 Ilmoittaminen sovitteluun	26
5.3.9.1 Taustatietolomake: mikä kuuluu koululle, mikä poliisille	26
5.4 Toimintamalli lainvastaisiin tekoihin puuttumiseen	28
5.4.1 Ilmoitusvelvollisuuden täytyminen & ilmoitusalttius	28
5.5 Toiminta äkillisissä kriiseissä ja uhka- ja vaaratilanteissa	30
6 Opiskeluhoitosuunnitelman toteuttaminen, seuraaminen ja arviointi	30
Lähteet	32

Johdanto

Lasten ja nuorten kehitysympäristön sekä koulun toimintaympäristön muuttuessa opiskeluhuollosta on tullut yhä tärkeämpi osa koulun perustoimintaa. Opiskeluhuolto liittyy läheisesti koulun kasvatusta ja opetustehtävään. Opiskeluhuollolla tarkoitetaan oppilaan hyvän oppimisen, hyvän psyykkisen ja fyysisen terveyden sekä sosiaalisen hyvinvoinnin edistämistä ja ylläpitämistä sekä niiden edellytyksiä lisäävää toimintaa kouluyhteisössä. Opiskeluhuoltoa toteutetaan ensisijaisesti ennaltaehkäisevänä ja koko kouluyhteisöä tukevana yhteisöllisenä opiskeluhuoltona. Tämän lisäksi oppilailla on lakisääteinen oikeus yksilökohtaiseen opiskeluhuoltoon. Oppilaalla on oikeus saada maksutta sellainen opiskeluhuolto, jota opetukseen osallistuminen edellyttää.

Koulussa opiskeluhuolto on kaikkien kouluyhteisössä työskentelevien ja opiskeluhuoltopalveluista vastaavien työntekijöiden tehtävä. Ensisijainen vastuu kouluyhteisön hyvinvoinnista on koulun henkilökunnalla. Opiskeluhuollon palveluja ovat koulu- ja opiskeluterveydenhuollon palvelut sekä kuraattori- ja psykologipalvelut. Näiden asiantuntijoiden tehtävät liittyvät niin yksilöön, yhteisöön kuin yhteistyöhön. Palveluja tarjotaan oppilaille ja huoltajille siten, että ne ovat helposti saatavilla.

Opiskeluhuollon tavoitteet, tehtävät ja toteuttamisen periaatteet muodostavat esiopetuksesta toisen asteen koulutukseen ulottuvan jatkumon. Eri koulutusasteiden vuorovaikutus on tärkeää pohdittaessa opiskeluhuollon toimintaa kokonaisuutena. Yhtenäiset käytännöt tukevat eri kehitysvaiheissa oppilaan terveyttä, hyvinvointia ja oppimista. Opiskeluhuollon monialaisen yhteistyön rakenteita, muotoja ja toimintatapoja kehitetään kouluyhteisössä ja eri yhteistyötahojen kanssa. Kehittämistyö edellyttää opiskeluhuollon suunnitelmallista arviointia.

Opiskeluhuoltotyötä koordinoi opiskeluhuollon ohjausryhmä, joka vastaa Kolarin kunnan kaikkien oppilaitosten opiskeluhuollon yleisestä suunnittelusta, kehittämisestä, ohjauksesta ja arvioinnista.

Ohjausryhmän kokoonpano

Kolarin kunnan edustajat:	Lapin hyvinvointialueen edustajat:
Sivistysjohtaja	Lääkäri
Perusopetuksen rehtori	Kouluterveydenhoitaja
Lukion rehtori	Koulukuraattori
Varhaiskasvatuksen johtaja	Psykologi
Liikunta- ja nuorisotoimenjohtaja	Sosiaalityöntekijä
Etsivä nuorisotyöntekijä	

Opiskeluhuollon ja tämän suunnitelman perustana on oppilas- ja opiskelijahuoltolaki (1287/2013). Koska kyseessä on Kolarin perusopetuksen ja lukion opiskeluhuoltosuunnitelma, tarkoitetaan *oppilaalla* tässä suunnitelmassa kaikkia esi-

ja perusopetuksessa olevia lapsia ja nuoria sekä lukion opiskelijoita. *Koulu* tarkoittaa puolestaan esi- ja perusopetusta sekä lukiokoulutusta järjestäviä yksiköitä. Koulu- ja opiskeluterveydenhuollosta käytetään termiä *opiskeluterveydenhuolto*. Tämä suunnitelma yhtenäistää ja ohjaa Kolarin kunnan jokaisen esi- ja perusopetusta järjestävän koulun sekä lukion opiskeluhuollollista toimintaa.

1 Opiskeluhuollon kokonaistarve ja käytettävissä olevat opiskeluhuoltopalvelut

Kolarin kunnassa on neljä esi- ja perusopetusta järjestävää koulua ja yksi lukio. Kolarin kirkonkylällä opiskelevat Kolarin monitoimitalon tiloissa 0-9 luokkalaiset ja lukiolaiset. Kunnan kolme muuta alakoulua (0-6 lk) sijaitsee Sieppijärvellä, Äkäslompolossa ja Ylläsjärvellä.

Jokaisella koululla on jatkuvaa tarvetta sekä yhteisölliseen että yksilökohtaiseen opiskeluhuoltotyöhön. Keskeisenä yhteisöllisen opiskeluhuollon, koko koulun henkilöstön toteuttamana työnä on ryhmäyttäminen, mikä tulee huomioida etenkin luokkaryhmien muuttuvissa tilanteissa kuten uuden oppilaan tulo luokalle ja yhdysluokkien (esim. 1-2 lk) vuosittainen vaihtuminen. Etenkin tunturialueen kouluissa oppilasvaihtuvuutta tapahtuu myös kesken lukuvuoden, kun perheitä muuttaa paikkakunnalle sesonkiaikoina. Yksilökohtaisen opiskeluhuollon eli kouluterveydenhoitajan, kuraattorin ja psykologin palveluja tarvitaan oppilaille järjestettävän henkilökohtaisen tuen riittävyyden ja oppilaan kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin varmistamiseksi.

Kouluissamme tarjottavat opiskeluterveydenhuoltopalvelut, kuraattori- ja psykologipalvelut ovat Lapin hyvinvointialueen tuottamia palveluja. Opiskeluhuoltopalvelut toteutetaan oppilas- ja opiskelijahuoltolain 15§ mukaisesti: oppilaalle on järjestettävä mahdollisuus keskustella henkilökohtaisesti opiskeluhuollon psykologin tai kuraattorin kanssa viimeistään seitsemän (7) koulupäivän kuluessa yhteydenotosta. Kiireellisissä tapauksissa keskustelu on järjestettävä samana tai seuraavana arkipäivänä. Opiskeluterveydenhuolto järjestetään siten, että oppilaalla on mahdollisuus saada yhteys terveydenhoitajaan. Kolarissa opiskeluhuollon palveluja tuottavat kuraattori, psykologi ja kaksi terveydenhoitajaa.

ARVIO KÄYTETTÄVISSÄ OLEVISTA OPISKELUHUOLLON PALVELUISTA JA NIIDEN TARPEESTA				
	Käytettävissä olevat resurssit		Koulun arvio palvelun riittävyydestä	
Palvelu:	Varattu resurssi (htv)	Tavoitettavissa koulussa (pv/vko)	Sanallinen arvio: (erinomainen/hyvä/kohtalainen/heikko)	Arvio tarpeen määrästä (htv)
Lääkäri		Ei lainkaan	hyvä	0,25
Kouluterveydenhoitaja	1,2	Vaihtelee kouluittain	hyvä	1,2
Koulukuraattori	1,0	Vaihtelee kouluittain	hyvä	1,0
Koulupsykologi	0,8	Vaihtelee kouluittain	hyvä	1,0

2 Yhteisöllinen opiskeluhoolto ja sen toimintatavat

Koulun oppilaista ja henkilökunnasta muodostuu yhteisö, jossa yksilöt toimivat tavalla tai toisella yhdessä. Luottamuksellinen, vuorovaikutteinen ja osallistava ilmapiiri tekee yhteisöstä yhteisöllisen, jolloin jokainen yhteisön jäsen voi tuntea itsensä arvokkaaksi, hyväksytyksi ja tarpeelliseksi. Oppilas- ja opiskelijahuoltolaissa yhteisöllinen opiskeluhoolto tarkoittaa toimintakulttuuria ja kaikkia niitä toimia, joilla edistetään mm. oppilaiden oppimista, hyvinvointia, terveyttä, vuorovaikutusta ja osallisuutta sekä opiskeluympäristön turvallisuutta. Yhteisöllisen opiskeluhoollon toteuttaminen on kaikkien kouluyhteisössä työskentelevien ja opiskeluhohtopalveluista vastaavien työntekijöiden tehtävä. Jokaisen on työssään edistettävä kouluyhteisön hyvinvointia sekä kotien ja koulujen välistä yhteistyötä. Yhteisöllinen opiskeluhohtotyö kuuluu kaikille koulun aikuisille ja oppilaille.

2.1 Koulukohtainen opiskeluhohtotyö

Yhteisöllisen opiskeluhoollon suunnittelusta, kehittämisestä, toteuttamisesta ja arvioinnista vastaavat koulukohtaiset opiskeluhohtoryhmät, joissa asioita käsitellään yleisellä ja yhteisöllisellä tasolla. Kouluyhteisöstä ja luokkaryhmistä keskustellaan esimerkiksi ilmapiirin, työrauhan, kiusaamisen, hyvinvoinnin, terveyden, terveystottumusten tai osallisuuden näkökulmista. Opiskeluhohtoryhmien toteuttaman työn tukena on mm. Kouluterveyskyselystä, Koulun hyvinvointiprofiilista ja KiVa Koulu -kyselystä saatu tieto oppilaiden hyvinvoinnista sekä kouluyhteisön ja ympäristön tilasta ja tarpeista.

Koulukohtaiset opiskeluhohtoryhmät toimivat jokaisella koululla. Ryhmät kokoontuvat vähintään kaksi kertaa lukuvuonna ja kokouksista tehdään Driveen muistio, josta tarvittaessa laaditaan tiedote huoltajille.

Opiskeluhohtoryhmän kokoonpano määritetään kouluittain lukuvuosisuunnitelmaa työstettäessä syksyisin koulun alkaessa. Opiskeluhohtoryhmien tapaamisiin osallistuvat kunkin koulun tarpeiden ja palaverien asiakokonaisuuksien mukaan vaihtelevasti rehtori, apulaisrehtori, erityisopettaja, henkilökunnan edustajat, opinto-ohjaaja, kuraattori, psykologi ja terveydenhoitaja sekä oppilas- ja huoltaedustaja. Toisinaan ryhmää täydentää lääkäri tai muut asiantuntijat.

2.1.1 Terveellisyyden, turvallisuuden ja hyvinvoinnin tarkastus

Yhteisön lisäksi myös opiskeluympäristöllä on suuri merkitys oppilaan terveydelle ja hyvinvoinnille sekä mahdollisuuksille oppia omien kykyjen mukaisesti. Terveellisestä ja turvallisesta ympäristöstä ja hyvinvoivasta yhteisöstä hyöttyy myös henkilöstö. Tämän vuoksi kaikki opiskeluterveydenhuollon piirissä olevat oppilaitokset on tarkastettava järjestämällä kolmen vuoden välein terveellisyyden, turvallisuuden ja hyvinvoinnin tarkastus. Tarkastus vaatii laajaa yhteistyötä ja se toteutetaan yhteistyössä koulun, oppilaiden, terveystarkastajan, työterveyshuollon, työsuojeluhenkilöstön ja kiinteistön kunnossapidosta vastaavien sekä tarvittaessa myös muiden asiantuntijoiden kanssa. Tarkastuksen yhteydessä laadittua suunnitelmaa ja sen toteutumista seuraa ja arvioi koulukohtaiset opiskeluhohtoryhmät vuosittain.

2.1.2 Oppilaskuntatoiminta

Yksi koulun tehtävistä on kasvattaa oppilaistaan aktiivisia yhteiskunnan jäseniä. Kouluissa tätä toteutetaan oppilaskuntatoiminnan avulla, mikä parantaa oppilaiden asemaa ja viihtyvyyttä omassa koulussaan sekä mahdollistaa oppilaiden osallisuuden koulun kehittämisessä. Oppilaskunnan muodostavat kaikki oppilaat ja sen lisäksi kouluissa toimii oppilaista muodostettu oppilaskunnan hallitus. Oppilaskunta toimii oppilaiden äänenä tuoden esiin oppilaiden näkökulman. Vaikuttamisen lisäksi oppilaskunta järjestää erilaisia teema- ja toimintapäiviä, jotka lisäävät yhteisöllisyyttä. Oppilaskunta toimii sääntöjensä mukaisesti oppilaskuntaa ohjaavien opettajien johdolla/ tukemana.

2.1.3 Kummioppilas-, tukioppilas- ja tutortoiminta

Alakouluissa toteutetaan kummioppilastoimintaa koulukohtaisesti sovitulla tavalla. Kummioppilaat auttavat esikoululaisia/ensimmäisen luokan oppilaita tutustumaan kouluun ja luokkatovereihin. Kummioppilaat opettajineen voivat järjestää välituntileikkejä ja yhteisiä retkiä kummiryhmälleen. Kummioppilastoiminta tukee alakoulun oppilaiden osallisuutta ja kouluviihtyvyyttä. Toiminnan tavoitteena on luoda kouluun yhteisöllisyyttä ja edistää uusien oppilaiden turvallista koulun alkua ehkäisemällä kiusaamista ja yksinäisyyttä. Kummioppilaat saavat tehtävänsä perehdytyksen.

Kolarin koulun yläluokilla toimii 8.-9. -luokkalaisista koostuva tukioppilasryhmä. Tukioppilastoiminnan tavoitteena on edistää kouluviihtyvyyttä ja parantaa koulun ilmapiiriä luomalla hyvää yhteishenkeä, jossa ketään ei jätetä ulkopuolelle eikä ketään kiusata. Tukioppilaat ovat vapaaehtoisia nuoria, jotka ovat suorittaneet tukioppilaan peruskoulutuksen. Tukioppilaat ovat korvina ja silminä koulun arjessa, he osallistuvat mm. 7. luokkalaisten ryhmäyttämiseen sekä järjestävät lukuvuoden aikana erilaisia teemapäiviä ja ideoivat välituntitoimintaa yhteishengen ja viihtyvyyden parantamiseksi. Tukioppilasohjaajina toimivat lukuvuosittain päätettävät henkilöt.

Lukiolla järjestettävän tutortoiminnan tavoitteena on lisätä oppilaiden hyvinvointia, luoda hyvää ilmapiiriä ja yhteisöllisyyttä sekä vahvistaa oppilaiden osallisuutta yhteisön jäsenenä. Tutoroppilaat rohkaisevat, opastavat, neuvovat ja auttavat uusia oppilaita tutustumaan toisiinsa sekä koulun toimintaan, mikä ehkäisee mahdollisia alkuvaiheen ongelmia uudessa kouluympäristössä ja -yhteisössä.

2.1.4 KiVA Koulu (Kiusaamista Vastustava)

Kolarin kunnan kaikilla kouluilla toteutetaan kiusaamisen ehkäisyä ja kiusaamiseen puuttuvaa toimintaa KiVa Koulu -toimenpideohjelman avulla. "Kiusaamisen ehkäisy ja siihen puuttuminen on tärkeä tavoite itsessään, mutta se edistää myös kaikkien oppilaiden kouluhuvinvointia ja kouluun kiinnittymistä, opiskelumotivaatiota ja oppimista!"

Jotta kiusaamiseen voidaan puuttua tehokkaasti, on oltava yhteinen ymmärrys siitä mitä kiusaaminen on. Kiusaamisen yleisesti käytetty määritelmä on seuraava: kiusaaminen on tahallista, toistuvasti yhteen ja samaan yksilöön kohdistuvaa hamin tai haitan aiheuttamista. Kiusatun on usein vaikea puolustautua. Koulussa puututaan välittömästi kaikkiin kiusaamistapauksiin, minkä vuoksi on erittäin tärkeää, että oppilaita rohkaistaan kertomaan kokemastaan tai näkemästään kiusaamisesta.

KiVa Koulu -toimenpideohjelmaan kuuluu kiusaamisen vastaisen teeman mukaisia oppitunteja ala- ja yläluokkalaisille. Oppituntien tavoitteena on herättää tietoisuutta kiusaamisesta ja ryhmän osallisuudesta siihen, lisätä empatiaa kiusattuja kohtaan, tarjota turvallisia keinoja tukea ja auttaa kiusattuja sekä motivoida oppilaita muuttamaan omaa toimintaansa niin, että kaikilla on mukavampi olla. KiVa Koulu -ohjelma sisältää toimintamallin kiusaamistapauksiin puuttumiseen.

2.1.5 Opiskeluterveydenhuollon luokkayhteenvedot

Opiskeluterveydenhuollon laajoista terveystarkastuksista (vuosiluokat 1, 5 ja 8 sekä lukion 2. vuosikurssi) tulee THL:n ohjeen mukaan tehdä luokkayhteenvedot, joiden pohjana käytetään oppilaiden ja vanhempien täyttämiä kyselylomakkeita sekä mm. vuosiluokkien 5 ja 8 MOVE-palautteita (=fyysisen toimintakyvyn valtakunnallinen tiedonkeruu- ja palautejärjestelmä). Yhteenvedot tehdään paljastamatta yksilöllisiä tietoja eikä niitä tehdä pienistä, alle kymmenen oppilaan ryhmistä lainkaan. Yhteenvedoja käytetään arvioitaessa kouluyhteisöjen hyvinvointia ja suunniteltaessa yhteisöllisen oppilashuollon toimia.

2.1.6 Kouluterveyskysely

Koulujen 4., 5., 8. ja 9. luokan sekä lukion 1. ja 2. vuosikurssin oppilaat osallistuvat joka toinen vuosi THL:n toteuttamaan Kouluterveyskyselyyn, joka tuottaa monipuolista ja luotettavaa seurantatietoa eri ikäisten oppilaiden hyvinvoinnista, terveydestä, koulunkäynnistä ja opiskelusta, osallisuudesta sekä avun saamisesta. Kysely tuottaa myös tietoa oppilaiden kokemuksesta palvelujen tarpeisiin vastaavuudesta.

Kuntakohtaiset Kouluterveyskyselyn tulokset ovat julkisia ja niihin on mahdollista tutustua THL:n sähköisessä tulospalvelussa, joka löytyy osoitteesta thl.fi/kouluterveyskysely/tulokset. Koulukohtaiset tulokset ovat salasanalla suojattuja, kunnan lasten ja nuorten hyvinvointityön ja koulun oppilashuoltotyön kehittämiseen tarkoitettua tilastoa.

2.1.7 Koulun hyvinvointiprofiili

Kolarin kouluilla on mahdollisuus käyttää Koulun hyvinvointiprofiili -verkkopalvelua, joka auttaa arvioimaan ja seuraamaan koulujen oppilaiden ja henkilökunnan hyvinvointia. Palvelussa koulut voivat laatia mieleisensä kyselylomakkeen, jossa on valittavana kuusi eri osiota/teemaa: koulun olosuhteet, sosiaaliset suhteet, mahdollisuus itsensä toteuttamiseen, terveydentila vahvuudet ja voimavarat sekä digimaailma. Vertaamalla tuloksia koulun sisällä luokka-asteiden välillä tai vertaamalla omaa koulua tietyn alueen koulujen yhteistuloksiin, saadaan laajempi kuva hyvinvoinnin tilasta. Koulujen tulokset ovat saatavilla vain kouluille yhteisöllisen opiskeluhuoltotyön kehittämistä varten. Tuloksia ei käytetä tutkimukseen tai mihinkään muuhunkaan tarkoitukseen ilman koulun antamaa lupaa.

2.1.8 Ryhmäyttäminen

Kouluissa on tavoitteena toimivat ja turvalliset ryhmät, joissa oppilaat tuntevat toisensa mahdollisimman hyvin. Turvallinen ryhmä ei kuitenkaan synny itsestään ja hetkessä, vaan siihen tarvitaan ryhmäyttämistä eli prosessia, jossa ryhmän jäsenten keskinäistä vuorovaikutusta, luottamusta, viihtymistä ja tuntemista kehitetään ja tuetaan tietoisesti pitkin lukuvuotta.

Ryhmyttämistä ja oppilaiden tutustumista toisiinsa tuetaan mm. suosimalla oppitunneilla pari- ja pienryhmätyöskentelyä vaihtuvilla kokoonpanoilla, jolloin oppilaille syntyy ohjatusti useita kahdenkeskisiä kontakteja, ja luomalla oppitunneille erilaisia toiminnallisia harjoituksia, jotka vahvistavat oppilaiden vuorovaikutusta. Luokkayhteisön lisäksi on tärkeää luoda koko kouluyhteisön ryhmyttämistä tukevaa toimintaa, mikä mahdollistaa eri ikäryhmien tutustumisen toisiinsa. Ryhmyttämistä ovat esimerkiksi ohjatut ja toiminnalliset välitunnit, koulujen retkipäivät, oppilaskunnan ja tukioppilaiden järjestämät teemalliset tapahtumat.

Kouluilla järjestetään oppilaille syyslukukauden alussa tutustumispäiviä ja - tapahtumia, joiden tarkoituksena on tutustuttaa oppilaat toisiinsa ja näin vaikuttaa positiivisesti luokkahengen muodostumiseen.

3 Yksilökohtaisen opiskeluhuollon toteuttaminen

Yksilökohtaisella opiskeluhuollolla tarkoitetaan oppilas- ja opiskelijahuoltolain mukaan yksittäiselle oppilaalle annettavia opiskeluterveydenhuollon palveluja, psykologi- ja kuraattoripalveluja sekä monialaista yksilökohtaista opiskeluhoitoa (asiantuntijaryhmä). Yksilöllisen tuen vaihtoehtoja laissa määriteltujen palvelujen lisäksi ovat lastensuojelu ja pedagoginen tuki. Kolarissa toteutetaan ennaltaestävänä opiskeluhuollon muotona varhaista puuttumista koulupoissaoloihin.

Yksilökohtainen opiskeluhoitotyö käynnistyy, kun koulun henkilökunnan työntekijällä herää huoli mm. oppilaan koulunkäynnistä (oppimisvaikeudet, myöhästelyt, poissaolot), sosiaalisista suhteista ja/tai psyykkisistä ongelmista. Huolen herätessä on työntekijän otettava yhteyttä opiskeluhoollon edustajaan, ensisijaisesti kuraattoriin tai kouluterveydenhoitajaan. Mikäli yhteydenottoa opiskeluhoitohenkilöön ei voi tehdä oppilaan kanssa yhdessä, on hänelle annettava tieto yhteydenotosta ja mahdollisuus keskustella yhteydenottoon liittyvistä syistä.

Koulun henkilökunnan on otettava kiireellisesti yhteyttä kuraattoriin, terveydenhoitajaan, psykologiin tai sosiaalityöntekijään, jonka on järjestettävä keskustelu oppilaan kanssa saman tai seuraavan koulupäivän aikana, seuraavissa tilanteissa:

- itsetuhoisuus (esim. masennustilan arviointi, aggressiivisuus)
- psykoottiset oireet
- vakavat ahdistusoireet
- lähisuhdeväkivalta (arvioitava myös välitön yhteys poliisiin ja lastensuojeluun)
- oppilasta kohdannut kriisi, joka edellyttää psykologin tai koulukuraattorin asiantuntijuutta

Lain mukaan yksilökohtaista opiskeluhoitoa toteutetaan yhteistyössä oppilaan ja hänen huoltajiensa kanssa. Huoltajalla ei kuitenkaan ole oikeutta kieltää alaikäistä käyttämästä opiskeluhoollon palveluja. Sen sijaan alaikäinen voi, ottaen huomioon hänen ikänsä, kehitystasonsa ja muut henkilökohtaiset ominaisuutensa sekä asian laatu, painavasta syystä kieltää huoltajaansa osallistumasta itseään koskevaan opiskeluhoollon käsittelyyn.

Opiskeluterveydenhuollon henkilöstö ja psykologi kirjaavat yksilökohtaisen opiskeluhuoltotyön tapaamiset terveydenhuollon potilaskertomukseen. Opiskeluhuollon kuraattori puolestaan kirjaa yksilötapaamisissa kertyvän asiakastiedon asiakaskertomukseensa.

3.1 Koulupsykologipalvelut

Koulupsykologin työn keskiössä on lasten ja nuorten koulunkäynnin, oppimisen ja hyvinvoinnin edistäminen. Koulupsykologi kuuluu yhteisöllisen opiskeluhuollon työryhmiin ja antaa tarvittaessa konsultaatiota henkilöstölle. Koulupsykologi selvittää ja arvioi lapsen ja nuoren kehitykseen, oppimiseen tai koulunkäyntiin liittyviä pulmia psykologisten tutkimusten kautta, joiden perusteella suunnitellaan yhdessä kodin ja koulun kanssa tarvittavaa tukea. Koulupsykologi tarjoaa myös psyykkiseen terveyteen liittyvissä kysymyksissä ohjausta ja keskustelutukea oppilaille, sekä tekee tarvittaessa yhteistyötä huoltajien ja opettajien kanssa oppilaan asioissa. Yksilökäyntien aiheena voi olla esimerkiksi huoli jaksamisesta ja mielialan laskusta, ahdistuneisuus, arkea häiritsevät pelot tai elämäntilanteeseen liittyvät kriisit.

Psykologi on tavoitettavissa ajanvarauksella. Psykologille ohjaututaan pääsääntöisesti koulun, oppilashuollon toisten työntekijöiden tai terveydenhuollon henkilöstön suosituksesta, mutta myös oppilaat ja heidän huoltajansa voivat olla suoraan yhteydessä koulupsykologiin wilmassa, sähköpostitse tai puhelimitse.

3.2 Koulukuraattoripalvelut

Koulukuraattorin tehtävänä on edistää kouluyhteisön ja oppilaan hyvinvointia, oppilaan oppimista, osallisuutta ja sosiaalisia valmiuksia sekä yhteistyötä kodin ja koulun välillä. Kuraattori tapaa yksittäisiä oppilaita, oppilasryhmiä, luokkia ja myös oppilaiden vanhempia tavoitteenaan auttaa oppilaita ja heidän perheitään erilaisissa koulunkäyntiin, perhetilanteisiin, sosiaalisiin suhteisiin ja tunne-elämään liittyvissä haasteissa. Koulukuraattorin kanssa käsiteltäviä asioita voivat olla esim. koulupoissaolot, kiusaaminen tai kaverisuhdeongelmat, elämäntilanteiden muutokset (kuten vanhempien ero tai muutto) ja tunne-elämän hankaluudet. Lapsella tai nuorella ei tarvitse olla selkeästi rajattua ongelmaa tullakseen juttelemaan kuraattorin kanssa. Yhteyttä voi ottaa missä tahansa asiassa tai pienessäkin huolella.

Kuraattoriin saa yhteyden arkipäivisin Wilma-viestillä ja puhelimitse. Oppilas tai huoltaja voi olla itse yhteydessä suoraan kuraattoriin tai opettaja voi ohjata oppilaan kuraattorin luo. Kuraattori työskentelee ja tapaa oppilaita kaikilla Kolarin kouluilla.

3.3 Opiskeluterveydenhuolto

Opiskeluterveydenhuolto on tarkoitettu peruskoulun 1-9 luokkien ja lukion oppilaille. Esikoululaisten terveydenhuollosta vastaa lastenneuvola. Opiskeluterveydenhuoltoon sisältyvät:

- oppilaan terveyden seuraaminen ja edistäminen mukaan lukien suun terveydenhuolto
- kouluyhteisön ja -ympäristön terveellisyyden ja turvallisuuden edistäminen
- yhteistyö muun opetus- ja opiskeluhuollon henkilöstön kanssa
- koulun ja kodin välinen yhteistyö
- terveydentilan toteamista varten tarpeellinen erikoistutkimus

Opiskeluterveydenhuoltoon kuuluvat vuosittaiset terveystarkastukset, joista 1., 5. ja 8. luokan sekä opiskelijoiden 2. vuoden terveystarkastukset ovat laajoja. Oppilaan laajan terveystarkastuksen yhteydessä käydään läpi oppilaan iän ja yksilöllisen tarpeen mukaisten tutkimusten lisäksi koulunkäyntiin, vapaa-aikaan ja perheeseen liittyviä olosuhteita ja terveystottumuksia. Tarkastuksen yhteydessä perehdytään tarkemmin myös oppilaan perheen elinoloihin, vanhempien hyvinvointiin, terveyteen ja terveystottumuksiin, perheen sisäiseen vuorovaikutukseen sekä sisarusten keskinäisiin suhteisiin ja vointiin. Tarkastukseen sisältyy huoltajien haastattelu sekä huoltajan suostumuksella opettajan arvio oppilaan selviytymisestä koulussa. Laajan terveystarkastuksen tekevät terveydenhoitaja ja lääkäri. Muut vuositarkastukset tekee terveydenhoitaja yksin. Terveydenhoitajalla on mahdollisuus konsultoida fysioterapeuttia ja ohjata oppilas tarvittaessa hänen palveluiden piiriin. Terveystarkastuksiin kutsutaan huoltajat mukaan luokilla 1.-8. Hammashuolto toteutetaan jokaisen oppilaan henkilökohtaisen suunnitelman mukaisesti. Nuorten ehkäisyneuvonta on osa opiskeluterveydenhuoltoa.

Terveydenhoitajat toimivat kaikilla Kolarin kouluilla ennalta sovittuina aikoina, jolloin he suorittavat oppilaiden terveystarkastuksia, antavat kiireellistä ensiapua koulupäivän aikana sattuneissa tapaturmissa sekä osallistuvat opiskeluhoitotyöhön. Terveydenhoitajat ovat tavoitettavissa puhelimitse ja Wilman kautta.

Lääkäri vastaa lääketieteellisenä asiantuntijana opiskeluterveydenhuollosta, koulutyöhön ja opiskeluun liittyvistä lääkärinlausunnoista sekä pitkäaikaissairaiden ja vammaisten oppilaiden hoito- ja kuntoutussuunnitelmien sovittamisesta yhteen koulutyön kanssa. Tarvittaessa ajan lääkäriille terveyskeskukseen varaa kouluterveydenhoitaja. Lääkäri antaa myös konsultaatiotukea terveydenhoitajille.

3.4 Monialainen yksilökohtainen opiskeluhoito (asiantuntijaryhmä)

Monialainen asiantuntijaryhmä on suositeltavaa kutsua koolle mahdollisimman varhaisessa vaiheessa ja matalalla kynnyksellä, jotta turvataan varhainen tuki sitä tarvitsevalle oppilaalle. Ryhmän kutsuu koolle oppilaan ja/tai huoltajan suostumuksella se henkilö, jolla herää huoli oppilaasta. Koollekutsuja voi esittää oppilaalle ja huoltajalle ryhmän jäseniä, mutta lopullista kokoonpanoa nimetessä kuunnellaan aidosti oppilaan ja huoltajan mielipiteitä. Oppilaalta ja/tai huoltajalta pyydetään asian/huolen käsittelyyn suostumus, joka kirjataan Wilmaan. Ryhmän jäsenillä on lisäksi oikeus pyytää neuvoa oppilaan asiassa tarpeelliseksi katsomiltaan ryhmän ulkopuolisilta asiantuntijoilta.

Asiantuntijaryhmän vastuuhenkilö/koollekutsuja laatii yksittäisen oppilaan asian käsittelystä Wilmaan muistion, johon kirjataan ryhmän toimintatavoitteiden kannalta

välttämättömät oppilasta koskevat tiedot. Myös muut ryhmän asiantuntijajäsenet voivat tehdä kirjauksia. Kolarin koulujen opiskeluhuoltorekisterinä toimii Wilma.

3.5 Lastensuojelu

Tarvittaessa opiskeluhuoltoa toteutetaan lastensuojelulain 25§:n mukaisesti. Laki velvoittaa koulun henkilökuntaa salassapitosäynnösten estämättä ilmoittamaan viipymättä kunnan sosiaalihuollosta vastaavalle toimielimelle, jos hän on tehtävässään saanut tietää lapsesta, jonka hoidon ja huolenpidon tarve, kehitystä vaarantavat olosuhteet tai oma käyttäytyminen edellyttää lastensuojelun tarpeen selvittämistä.

Koulussa lastensuojeluilmoitus voi liittyä esimerkiksi oppilaan runsaisiin poissaoloihin tai päihteiden käyttöön. Ilmoitusvelvollisuus voidaan toteuttaa myös yhdessä oppilaan tai hänen huoltajansa kanssa tehtynä pyyntönä lastensuojelutarpeen arvioimiseksi.

Niissä tapauksissa, joissa ilmoitusvelvollinen epäilee lapsen/nuoren joutuneen pahoinpitelyn tai seksuaalisen hyväksikäytön uhriksi, on otettava yhteyttä suoraan poliisiin.

3.6 Opiskeluhuolto ja opiskelun tuki

Oppilaan oppimisen ja koulunkäynnin tuen toteuttaminen edellyttää monipuolista yhteistyötä oppilaan ja huoltajan kanssa. Oppilaan huoltajiin ollaan aina yhteydessä, kun huoli oppilaan oppimisesta ja koulunkäynnistä herää ja oppilaan tukea lähdetään suunnittelemaan. Oppilaalla on oikeus riittävään oppimisen ja koulunkäynnin tukeen heti tuen tarpeen ilmetessä. Oppilas- ja opiskelijahuoltolain mukainen yksilökohtainen opiskeluhuolto ja perusopetuslain mukainen oppimisen ja koulunkäynnin tuki eroavat oikeudellisesti toisistaan. Molemmissa lähtökohtana on yhteistyö ja vuorovaikutus oppilaan ja huoltajan kanssa, mutta ero syntyy keskusteltaessa palvelun vastaanottamisesta. Yksilökohtainen opiskeluhuolto perustuu aina vapaaehtoisuuteen, kun taas oppimisen ja koulunkäynnin tuki ei edellytä oppilaan tai huoltajan suostumusta.

Oppilaan tuen tarve voi kasvaa monesta syystä kuten oppimisen vaikeuksista, käyttäytymisen haasteista tai koulumotivaatio-ongelmista. Oppilaskohtaisen tuen aloittaminen ja järjestäminen käsitellään pedagogiseen arvioon perustuen moniammatillisesti yhteistyössä opiskeluhuollon ammattihenkilöiden kanssa. Oppilaskohtaisen tuen antamiseksi tehdään kirjallinen päätös, jota ennen kuullaan oppilasta ja huoltajaa sekä opiskeluhuollon moniammatillista henkilöstöä.

Esi- ja perusopetuksen oppimisen ja koulunkäyntiin osallistumisen lainsäädäntö uudistuu 1.8.2025. Uudistuksen tavoitteena on luoda nykyistä selkeämpi ja yhtenäisempi oppimisen ja esiopetukseen osallistumisen sekä koulunkäynnin tuki ja tuen jatkumo varhaiskasvatuksesta toiselle asteelle. Tuen painopiste tulee muuttumaan lasten ja nuorten varhaiseen ja oikea-aikaiseen tukemiseen. Uudistus pyrkii myös vahvistamaan oppijan oikeutta saada tukea omassa ryhmässään. Lakimuutoksen taustalla on tavoite täsmentää oppimisen ja koulunkäynnin tuen muotoja sekä turvata tuen riittävyys niin, että sen muodot ovat valtakunnallisesti

yhtenäiset ja selkeät. Uudistus korostaa koko yhteisön välistä yhteistyötä tuen suunnittelussa, toteutuksessa ja arvioinnissa.

Opetussuunnitelma on tärkeä opetuksen ja kasvatuksen työväline. Opetussuunnitelmia on muutettu ja tarkennettu uuden lainsäädännön mukaisiksi ja ne on hyväksytty sivistyslautakunnassa 21.5.2025.

Uudistusta valmisteltaessa on toteutettu lapsille, huoltajille ja henkilökunnalle suunnatut kuntalaiskuulemiset. Kuulemistuloksia on hyödynnetty valmistelutyössä ja tullaan hyödyntämään myöhemmin käytännön toteutuksessa. Kiitos kaikille vastanneille!

Uudistuksen myötä esi- ja perusopetuksessa painottuvat oppimisen edellytyksiä tukevat opetusjärjestelyt, jotka tulevat koskemaan kaikkea esi- ja perusopetuksen toimintaa. Ne ovat keskeinen osa koulun toimintakulttuuria, joka antaa edellytykset kaikkien oppilaiden osallisuuteen, oppimiseen ja koulunkäynnin tukeen. Oppimisen edellytyksiä tukevilla opetusjärjestelyillä tarkoitetaan esimerkiksi opettajien yhteisopettajuutta, koulunkäynninohjaajan tarjoamaan tukea, erilaisten opetusmenetelmien käyttämistä, opetusryhmien joustavaa muodostamista sekä opetuksen riittävää resursointia.

Jatkossa esi- ja perusopetuksessa puhutaan ryhmäkohtaisista tukimuodoista ja oppilaskohtaisista tukitoimista.

Ryhmäkohtaisilla tukimuodoilla tarkoitetaan esimerkiksi opettajan antamaa yleistä tukiopetusta, opetuskielen tukiopetusta tai erityisopettajan tarjoamaa tukea muun opetuksen yhteydessä. Huomioitavaa, että opetuksen järjestäjä varaa lukuvuosittain opetussuunnitelmaan perustuvaan lukuvuosisuunnitelmaan 0,122 tuntia/koulun oppilas ryhmäkohtaisiin tukimuotoihin.

Oppilaskohtaiset tukitoimet otetaan käyttöön, mikäli ryhmässä annettava tuki todetaan riittämättömäksi. Oppilaskohtaisia tukitoimia ovat esimerkiksi erityisopettajan tai erityisluokanopettajan antama pienryhmäopetus tai erityisluokkaopetus sekä tulkitsemis- ja avustajapalvelut.

Oppimisen tuen uudistuksen mukana on nostettu esille myös, että se voi sisältää myös konsultaatiota. Konsultaatio voi olla erityisopettajan antamaa konsultaatiota, joka voi kohdentua niin ryhmäkohtaisiin kuin oppilaskohtaisiin tukimuotoihin. Kolarin perusopetuksessa tähän on varattu koulukohtaisesti resurssia. Opetuksen järjestäjän ulkopuolisesta konsultaation käyttämisestä päättää perusopetuksen rehtori tai apulaisrehtorit.

Nykyiset oppilaiden tuen asiakirjat päivitetään uuden lain mukaisiksi ensi lukuvuoden aikana.

Oppimisen ja koulunkäynnin tuen järjestämisen asiantuntijana kouluilla toimii erityisopettaja, joka seuraa oppilaiden oppimista ja kartoittaa tuen tarpeita tiiviissä yhteistyössä huoltajien, opettajien ja muun koulun henkilökunnan kanssa. Oppilaskohtaisen tuen päätöksen vaatima moniammatillisuus toteutuu silloin, kun asian käsittelyyn osallistuu opetushenkilöstön lisäksi opiskeluterveydenhuollon ja/tai psykologi- ja kuraattoripalvelujen henkilöstöä. Tämä oppilashuollon ammattihenkilöiden kanssa tehtävä moniammatillinen yhteistyö ei kuulu yksilökohtaiseen opiskeluhuoltoon, minkä vuoksi oppimisen ja koulunkäynnin tuen edellyttämää moniammatillista yhteistyötä opiskeluhuollon ammattihenkilöiden kanssa ei toteuteta opiskeluhuoltolain mukaisessa asiantuntijaryhmässä.

Oppimisen ja koulunkäynnin tuen edellyttämään moniammatilliseen yhteistyöhön osallistuvat ammattihenkilöt harkitaan tapauskohtaisesti. Mukana ovat vain ne opettajat ja muut asiantuntijat, joiden työtehtäviin oppilaan tuen suunnittelu tai toteuttaminen kulloinkin kuuluu.

Lukiassa oppimisen tuki toteutetaan opetushenkilöstön yhteistyönä lukiolain 28 §:n mukaisesti. Lain mukaan opiskelijalla, jolla on kielellisten erityisvaikeuksien tai muiden oppimisvaikeuksien vuoksi vaikeuksia suoriutua opinnoistaan, on oikeus saada erityisopetusta ja muuta oppimisen tukea yksilöllisten tarpeidensa mukaisesti. Opiskelijan tuen tarvetta tulee arvioida opintojen alussa sekä säännöllisesti opintojen edetessä. Tukitoimet kirjataan opiskelijan henkilökohtaiseen opintosuunnitelmaan opiskelijan pyynnöstä.

3.7 Varhainen puuttuminen koulupoissaoloihin - rajana 40, 60 ja 90 tuntia

Kolarissa on käytössä toimintamalli, jonka avulla puututaan oppilaan koulupoissaoloihin hyvin varhaisessa vaiheessa, jotta opiskelussa eteneminen ei vaarantuisi. Varhaisen puuttumisen avulla pyritään ehkäisemään koulupoissaolokierteen syntyminen ja siten vähentämään merkittävästi huolta lapsen / nuoren syrjäytymisriskistä.

Koulupoissaolojen ennaltaehkäisy ja kouluun kiinnittymisen tukeminen ovat kivijalka poissaoloihin puuttumiselle. Poissaoloihin tulee puuttua varhain. Tutkitun tiedon mukaan riskitekijät kasvavat 10% poissaolon jälkeen. Oppilaiden poissaoloja seurataan systemaattisesti ja jatkuvasti. Opettaja merkitsee poissaolot seurantajärjestelmään Wilmaan ja seuraa poissaolojen kertymistä. Kunnassa on otettu käyttöön myös Wilma Noti, joka ilmoittaa suoraan tarvittavan tiedon poissaolojen ylittäessä ennalta määritellyt lukuvuosirajat, mikä mahdollistaa paremman varhaisen puuttumisen. Kuukausittaisen raportin avulla on helpompi ryhtyä ennakoiviin toimiin ja samalla lähtee huoltajille automaattinen ilmoitus Wilma-viestillä.

Poissaolojen seurannasta ja puuttumisen mallista tulee tiedottaa huoltajia ja oppilaita. Poissaoloja tarkastellaan aina kokonaisuutena. Kaikki poissaolot tulee huomioida (selvitetyt, terveydellinen syy, ennalta anottuja luvattomat). Jokainen verkoston toimija tekee omat kirjauksensa toimintaansa säätelevien lakien mukaisesti. Pedagogiset tukitoimet kirjataan oppilaan pedagogisiin asiakirjoihin. Opetuksen järjestäjän tulee

ennaltaehkäistä perusopetukseen osallistuvan oppilaan poissaoloja sekä seurata ja puuttua niihin suunnitelmallisesti. Opetuksen järjestäjän tulee ilmoittaa luvattomista poissaoloista oppilaan huoltajalle tai muulle lailliselle edustajalle. (PoL 26§) Koulun toimijoilla on velvollisuus ohjata opiskeluhuollon palveluihin (OPHL 11§) Suomessa vakinaisesti asuvat lapset ovat oppivelvollisia. Huoltajalla on lainmukainen velvollisuus varmistaa, että huollettavan oppivelvollisuus tulee suoritettua (Oppivelvollisuuslaki 2§ & 9§) Viranomaisella on velvollisuus tehdä sosiaalihuoltolain mukainen yhteydenotto tai lastensuojeluilmoitus (SHL 35§, LSL 25§).

Toimintamallin myötä ensimmäisessä vaiheessa luokanopettaja / luokanvalvoja ottaa yhteyttä huoltajaan viimeistään, kun poissaoloja on kertynyt yli 40 tuntia.

- Opettaja on yhteydessä kotiin ja kutsuu harkinnan mukaan koolle oppilaan ja huoltajan.
- Opettaja varmistaa, että poissaolojen taustasyt selvitetään ja selvityksen pohjalta koostetaan tilannekuva.
- Opettaja konsultoi tarvittaessa erityisopettajaa oppimisen tuen riittävydestä.
- Opettaja konsultoi tarvittaessa esim. opiskeluhuoltoa tai perhepalveluita.
- Tilannekuvan pohjalta kirjataan yhdessä perheen kanssa tavoitteet, konkreettiset koulun ja kodin tukitoimet sekä miten tilannetta seurataan
- Keskustelu merkitään myös Wilmaan – KESKUSTELU POISSAOLOISTA 1 LUOKITUKSELLA

Toimintamallin myötä toisessa vaiheessa luokanopettaja / luokanvalvoja ottaa yhteyttä huoltajaan viimeistään, kun poissaoloja on kertynyt yli 60 tuntia.

- Tilannekuvan pohjalta täsmennetään tavoitteet sekä jaetaan roolit tukitoimien toteuttamiselle.
- Kutsutaan koolle monialainen asiantuntijaryhmä oppilaan ja/tai huoltajan suostumuksen pohjalta.
- Opettaja yhteistyössä erityisopettajan kanssa varmistaa oppimisen tuen riittävyyden.
- Harkitaan sosiaalihuoltolain mukaisen yhteydenoton tai lastensuojeluilmoituksen tekemistä.
- Sovitaan yhteydenpidosta huoltajien ja yhteistyötahojen välillä sekä seurantapalaverin ajankohta.
- Tuki suunnitellaan ja toteutetaan aina oppilasta ja huoltajaa kuunnellen sekä perhettä tukien.
- Keskustelu merkitään myös Wilmaan – KESKUSTELU POISSAOLOISTA 2 LUOKITUKSELLA sekä kirjataan Wilman muistioon monialaisen asiantuntijaryhmän tapaamisen aikana sovittu suunnitelma ja toteutus.

Toimintamallin myötä kolmannessa vaiheessa luokanopettaja / luokanvalvoja ottaa yhteyttä huoltajaan viimeistään, kun poissaoloja on kertynyt yli 90 tuntia.

- Opettaja varmistaa, että poissaolojen taustasyyt ovat selvitetty ja tilanteesta on yhteinen ymmärrys.
- Opettaja on tiiviissä yhteistyössä oppilaan ja hänen huoltajiensa kanssa.
- Monitoimijaista yhteistyötä vahvistetaan ja täsmennetään rooleja sekä vastuita.
- Koulun tukitoimia käytetään monipuolisesti ja pitkäjänteisesti.
- Kouluun paluuta tuetaan suunnitelmallisesti.
- Mahdollistetaan joustavat opetusjärjestelyt.
- Vastuuhenkilö yhteistyössä perheen kanssa tekee sosiaalihuoltolain mukaisen yhteydenoton tai lastensuojeluilmoituksen perheen tarvitseman tuen saamiseksi.
- Keskustelu merkitään myös Wilmaan – KESKUSTELU POISSAOLOISTA 3 LUOKITUKSELLA sekä kirjataan toimet monialaisten asiantuntijaryhmän tapaamisessa tehtyyn muistioon.

3.8 Nivelvaihtely

Nivelvaiheilla tarkoitetaan lapsen oppimispolun varrella tapahtuvia siirtymiä, joita ovat mm. siirtyminen päiväkodista koululle, alakoulusta yläkouluun ja yläkoululta jatko-opintoihin toisen asteen oppilaitokseen. Nivelvaiheet ovat usein oppilaille jännittäviä muutoksia, joten koulun tehtävä on tehdä siirtymistä mahdollisimman sujuvia ja ongelmattomia.

Kolarin perusopetuksessa ensimmäinen nivelvaihe on siirtyminen varhaiskasvatuksesta esiopetukseen koululle. Esiopetuksen alkua edeltävänä keväänä pidetään moniammatillinen siirtopalaveri, jossa saadaan tietoa tulevista esikoululaisista. Palaveriin osallistuvat lastentarhanopettaja, rehtori/apulaisrehtori, esiopetuksen opettaja, erityisopettaja ja kuraattori. Palaverissa kartoitetaan tulevien oppilaiden tuen tarvetta ja pohditaan mm. erityisopetuksen ja koulunkäynninohjaajien tarvetta. Nivelvaihetta tukevana toimintana järjestetään esikouluun tutustumispäivä(t), jolloin tulevat esikoululaiset huoltajineen pääsevät tutustumaan tulevaan kouluunsa ja toisiinsa.

Nivelvaiheilla tarkoitetaan lapsen oppimispolun varrella tapahtuvia siirtymiä, joita ovat mm. siirtyminen päiväkodista koululle, alaluokista yläluokille ja yläluokilta jatko-opintoihin toisen asteen oppilaitokseen. Nivelvaiheet ovat usein oppilaille jännittäviä muutoksia, joten koulun tehtävä on tehdä siirtymistä mahdollisimman sujuvia ja ongelmattomia.

Kolarin perusopetuksessa ensimmäinen nivelvaihe on siirtyminen varhaiskasvatuksesta esiopetukseen koululle. Esiopetuksen alkua edeltävänä keväänä pidetään moniammatillinen siirtopalaveri, jossa saadaan tietoa tulevista esikoululaisista. Palaveriin osallistuvat lastentarhanopettaja, rehtori/apulaisrehtori, esiopetuksen opettaja, erityisopettaja ja kuraattori. Palaverissa kartoitetaan tulevien

oppilaiden tuen tarvetta ja pohditaan mm. erityisopetuksen ja koulunkäynninohjaajien tarvetta. Nivelvaihetta tukevana toimintana järjestetään esikouluun tutustumispäivä(t), jolloin tulevat esikoululaiset huoltajineen pääsevät tutustumaan tulevaan kouluunsa ja toisiinsa.

Siirryttäessä kuudennelta luokalta yläluokalle pidetään kuudennen luokan keväällä jokaisella koululla siirtopalaveri, johon osallistuvat rehtori, oppilaanohjaaja, erityisopettaja, kuraattori ja kuudennen luokan opettaja. Oppilastiedon siirtämistä varten on olemassa lomake, jonka täyttävät yhdessä oppilas ja huoltaja sekä koululla luokanopettaja ja tarvittaessa erityisopettaja. Lomakkeelle kirjataan mm. oppilaan mahdolliset oppimisvaikeudet ja tuen tarve sekä oppilaan harrastukset ja vahvuudet. Riittävä tiedonsaanti on ehdottoman tärkeää oppilaan koulutyön sujumisen varmistamiseksi myös uudessa koulussa. Tähän nivelvaiheeseen liittyy olennaisena osana myös koko vuosiluokan oppilaiden ja huoltajien yhteinen iltatilaisuus sekä oppilaiden koulupäivä yläluokilla kuudennen luokan keväällä. Myös tukioppilaat vierailevat jokaisella koululla keskustelemassa 6. luokkalaisten kanssa yläluokkien arjesta ja opiskelusta. Tilaisuuksien ja tutustumispäivän tarkoituksena on keventää mahdollista jännitystä, joka yläluokille siirtymiseen liittyy, sekä tutustuttaa oppilaat tuleviin luokkakavereihin. Seitsemännen luokan alkaessa oppilaille järjestetään tuettu koulun aloitus, jossa ryhmytetään luokkaa ja tutustutaan käytännössä yläkoulun käytänteihin. Aloituksessa on mukana tukioppilaita. Seitsemännen luokan syksyllä järjestetään vielä jälkisiirtopalaverit.

Perusopetuksen ja toisen asteen koulutuksen nivelvaihe tulee nähdä pidempikestoisena vaiheena, jossa yläkoulun oppilaanohjaus on merkittävässä roolissa. Perusopetuksen tehtävänä on saattaa alkuun tämä nivelvaihe tarjoamalla oppilaanohjausta uravalinnan päätöksen tekemiseen jo hyvissä ajoin ennen 9. luokan keväänä olevaa yhteishakua. Kolarin koulun oppilaille järjestetään mahdollisuus tutustua 8. ja 9. luokan aikana työelämään (TET-jaksot) ja useampaan toisen asteen oppilaitokseen, mikä mahdollistaa oppilaan tiedon saannin erilaisista koulutusvaihtoehdoista ja valmistaa oppilasta koulutusvalinnan tekemiseen. Oppilaanohjaus sisältää ryhmämuotoisten oppituntien sekä koulutusvierailuiden ja -vierailijoiden lisäksi henkilökohtaiset haastattelut yhdeksännen luokan aikana. Tarvittaessa haastatteluissa on mukana huoltaja ja opiskeluhoollon henkilöstöä. Oppilaanohjaaja tukee oppilasta hakeutumaan hänelle parhaiten soveltuvalla alalla ja koulutukseen sekä varmistaa ja ohjaa yhteisvalinnan jälkeen jokaisen oppilaan siirtymisen toiselle asteelle. Oppivelvollisuuslain (1214/2020) mukaan jokaisella perusopetuksen päättävällä oppilaalla on hakeutumisvelvollisuus perusopetuksen jälkeiseen koulutukseen. Hakeutumisvelvollisuus jatkuu kunnes opiskelupaikka on saatu. Opinto-ohjaaja tai kunnan oppivelvollisuuden valvoja ohjaa oppivelvollista hakeutumaan hänelle soveltuvaan koulutukseen tai muiden palveluiden piiriin.

Oppilaan siirtymää ja kiinnittymistä jatko-opintoihin tuetaan perusopetuslain 40§ mukaisella tiedonsiirto-oikeudella: perusopetuksen järjestäjän on salassapitosäynnösten estämättä viipymättä toimitettava oppilaan opetuksen järjestämisen kannalta välttämättömät tiedot uudelle opetuksen järjestäjälle. Vastaavat tiedot voidaan antaa myös uuden opetuksen järjestäjän pyynnöstä.

Lukiouudistuksen (Lops 2021) myötä opinto-ohjaus on tehostunut siten, että jokainen

opiskelija suunnittelee opetushenkilökunnan tuella entistä kattavamman henkilökohtaisen opintosuunnitelman jo lukion alussa. Lisäksi lukiolainen suunnittelee myös omat tavoitteensa lukio-opintoihin, ylioppilastutkintoon ja jatko-opintoihin. Uudistuksen myötä opiskelija saa myös oikeuden opinto-ohjaukseen ja opiskelun tukeen lukio-opintojen päätyttyä. Lukion aikana tutustutaan lukion jälkeisiin opiskeluvaihtoehtoihin tutustumiskäynneillä.

4 Yhteistyö oppilaiden ja huoltajien sekä muiden oppilaiden hyvinvointia tukevien tahojen kanssa

Kodin ja koulun yhteistyön perustana on yhteinen vastuu oppilaiden hyvinvoinnista. Yhteistyön tavoitteena on tukea ja kannustaa oppilaita koko oppimispolun ajan. Kodin ja koulun välistä yhteistyötä tehdään sekä yksilö- että yhteisötasolla. Tärkeintä on, että koulu ja koti sopivat yhteistyömuodoista, jotta toiminta on mahdollisimman avointa ja luontevaa. Luokanopettajat/luokanvalvojat ja aineenopettajat pitävät yhteyttä huoltajiin säännöllisesti. Yhteistyömuotoja ovat mm. vanhempainillat, vanhempaintapaamiset/-vartit, kirjalliset tiedotteet (ml. Wilma-viestit, tekstiviestit), puhelinkeskustelut, yhteiset juhlat ja vanhempainyhdistykset.

4.1. Koulun työntekijöiden rooli opiskeluhoultotyössä

Luokanopettaja/luokanvalvoja/ryhmänohjaaja on opiskeluhoultotyön keskeinen työntekijä, jonka tehtävänä on seurata ja tukea oppilaidensa opiskelun sujumista sekä kokonaisvaltaista hyvinvointia. Hänen tehtävänä on hoitaa koulun ja kodin välistä yhteistyötä oman ryhmänsä oppilaiden kohdalla. Ongelmatilanteissa luokanopettaja/luokanvalvoja/ryhmänohjaaja on henkilö, joka ensimmäisenä puuttuu oppilaan ongelmaan. Hän keskustelee asiasta oppilaan kanssa ja ottaa yhteyttä myös huoltajiin. Yhteistyössä huoltajien ja oppilaan kanssa suunnitellaan tarvittavat tukitoimet sekä kouluun että koulun ulkopuolelle. Tarvittaessa luokanopettaja/luokanvalvoja/ryhmänohjaaja voi kutsua koolle asiantuntijaryhmän oppilaan ja/tai huoltajan suostumuksella.

Aineenopettaja seuraa oppilaiden oppimista ja hyvinvointia ja havaitessaan huolta tiedottaa asiasta ensimmäisenä oppilaan luokanvalvojalle. Aineenopettajan rooli yläluokkien opiskeluhoellossa on merkittävä, sillä hän saattaa tavata oppilaita useammin kuin ryhmän oma luokanvalvoja.

Erityisopettaja vastaa erityisopetuksen toteuttamisesta. Erityisopetus perustuu varhaiseen puuttumiseen: tavoitteena on ennaltaehkäistä oppimisen esteitä ja kouluvaikeuksien syntymistä. Kolarin perusopetuksessa erityisopetus järjestetään joko erityisluokassa tai osa-aikaisena erityisopetuksena sivukouluilla. Erityisopettaja työskentelee myös samanaikaisopetuksessa luokanopettajan tai aineenopettajan työparina yleisopetuksen tunnilla.

Koulunkäynninohjaajat toimivat tiiviissä yhteistyössä opettajien ja oppilaiden kanssa ja ovat keskeisessä asemassa opiskeluhoultotyössä. Myös ohjaajien tehtävänä on

seurata, puuttua ja ohjata jatkoselvittelyyn kohtaamiaan ongelmatilanteita. Ohjaajat vastaavat myös aamu- ja iltapäivätoiminnan järjestämisestä ja toteutuksesta.

Kaikki koululla työskentelevät seuraavat oman työnsä ohella koulun arkea ja puuttuvat ongelmatilanteisiin välittömästi niitä kohdatessaan. Mikäli tilanne vaatii jatkoselvittelyä, he tuovat asiasta tiedon joko luokanopettajalle/luokanvalvojalle/ryhmänohjaajalle, rehtorille tai opiskeluhuoltoon toteuttavalle työntekijälle.

Rehtori vastaa oppilaitoksen toiminnasta ja johtaa opiskeluhuoltotyön kokonaisuutta.

4.2 Vanhempainyhdistykset

Vanhempien läsnäolo lapsen ja nuoren koulussa on tärkeä kasvua ja oppimista tukeva asia. Läsnäoloa voidaan vahvistaa vanhempainyhdistystoiminnalla, joka on vapaaehtoisuuteen perustuvaa yleishyödyllistä toimintaa koulun kaikkien lasten hyväksi. Vanhempainyhdistykset ovat koulujen yhteistyökumppaneita, joiden toiminta rakentuu paikallisten toiveiden ja vanhempainyhdistyksessä toimivien innostuksen, taitojen ja voimavarojen mukaan. Vanhempainyhdistykset voivat järjestää tapahtumia, retkiä ja kerhoja sekä vaikuttaa lapsia, perheitä ja kasvatusta koskevaan päätöksentekoon. Jokaisen vanhemman osaamisesta ja läsnäolosta on hyötyä.

Kolarissa toimivat vanhempainyhdistykset ovat
Kolarin koti ja koulu ry. (Kolarin koulu)
Sieppijärven Koulun Reippaat Retkeilijät
Äkäslompolon Läppien Vanhempainyhdistys ry.
Ylläsjärven koti ja koulu ry.

4.3 Sosiaalityö

Lapin hyvinvointialueen sosiaalityöntekijä tukee kouluja niiden kasvatus- ja opetustyössä antaen sosiaalityön erityisosaamiseen liittyvää konsultaatiota ja osallistuen pyynnöstä yksilökohtaisen opiskeluhuoltotyön asiantuntijaryhmään. Yhteistyö koulun kanssa voi tuki alkaa myös sosiaalityöntekijän yhteydenotosta. Sosiaalityön tavoitteena on vahvistaa oppilaan voimavaroja, tunnistaa oppilaan tasapainoisen kasvun ja kehityksen riskitekijät sekä tarjota tukitoimia oppilaalle ja hänen perheelleen mahdollisimman varhaisessa vaiheessa. Toisinaan koululla saadaan tietää lapsesta, jonka hoidon ja huolenpidon tarve, kehitystä vaarantavat olosuhteet tai oma käyttäytyminen edellyttää lastensuojelun tarpeen selvittämistä. Jos huoli antaa myöten, niin lastensuojeluilmoitusta hienovaraisempi yhteydenotto sosiaalityöntekijään tapahtuu yhdessä lapsen tai hänen huoltajansa kanssa tehtynä sosiaalihuoltolain (35§) mukaisena pyyntönä tuen tarpeen arvioimisesta.

4.4 Perhetyö

Perhetyö on sosiaalihuoltolain (1301/2014) mukainen palvelu, jonka tavoitteena on asiakkaan ja hänen perheensä hyvinvoinnin tukeminen, voimavarojen vahvistaminen ja vuorovaikutuksen parantaminen. Perhetyöllä vahvistetaan perheen toimintakykyä, tuetaan vanhemmuutta sekä lapsen tasapainoista kasvua ja kehitystä. Perhetyö ei vaadi lastensuojelun asiakkuutta, vaan se on palvelu, jota tarjotaan lapsiperheille mahdollisimman varhaisessa vaiheessa huolen havaitsemisen jälkeen.

Perheen arjessa työskentelevä perhetyöntekijä on usein arvokas tuki oppilaan opiskelun sujumisen ja etenemisen kannalta. Kouluille onkin ensiarvoisen tärkeää saada lupa tehdä yhteistyötä tukea tarvitsevan oppilaan ja hänen perheensä parissa työskentelevän perhetyöntekijän kanssa.

4.5. Yhteistyö paikallisten toimijoiden kanssa

Kunnan nuoriso- ja liikuntatoimen kanssa tehdään aktiivisesti yhteistyötä. Kunnan nuorille on ohjattua toimintaa Kolarin nuorisotilalla muutamana iltana viikossa. Kouluilla työskentelee koulunuorisotyöntekijä koulujen tarpeet huomioiden. Etsivä nuorisotyö ohjaa peruskoulun päättäneitä nuoria opiskelu- ja työasioissa. Harrastamisen Suomen mallin kerhotoiminta on aktiivista ja kerhoja järjestetään kaikilla kouluilla. Kerhoja koordinoi koulunuorisotyöntekijä. Yhteistyötä tehdään myös Kolarin seurakunnan kanssa.

5 Suunnitelma oppilaan suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä sekä toiminta äkillisissä kriiseissä ja uhka- ja vaaratilanteissa

Kolarin kaikissa kouluissa on ns. turvallisuuskansiot, joka sisältää tämän opiskeluhuoltosuunnitelman lisäksi koulun pelastussuunnitelman ja toimintaohjeen kriisitilanteita varten. Koulun henkilökunnalla on velvollisuus perehtyä suunnitelmiin ja toimintaohjeisiin, lisäksi asiat käsitellään yhteisesti.

5.1 Turvallinen opiskeluympäristö

Perusopetuslain (29§) ja lukiolain (40§) mukaan oppilaalla on oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön, mikä toteutuu siten, että kouluun ei saa tuoda eikä työpäivän aikana pitää hallussa sellaista esinettä tai ainetta, jonka hallussapito on muussa laissa kielletty tai jolla voidaan vaarantaa omaa tai toisen turvallisuutta taikka joka erityisesti soveltuu omaisuuden vahingoittamiseen ja jonka hallussapidolle ei ole hyväksyttävää syytä. Kouluyhteisöjen turvallisuutta, koulujen viihtyisyyttä ja sisäistä järjestystä sekä opiskelun esteetöntä sujumista edistetään koulujen järjestyssäännöillä. Kouluilla on myös sovitut tavat kurinpitokeinojen ja kasvatustietämisen käyttämisestä ja niihin liittyvistä menettelytavoista.

Tupakkatuotteiden ja muiden päihteiden käytön haitoista keskustellaan terveystiedon oppitunneilla sekä terveydenhoitajan tekemissä henkilökohtaisissa tarkastuksissa. Tupakkatuotteiden käytöstä tai hallussapidosta lähtee tieto oppilaan kotiin, käydään oppilaan kanssa kasvatustietämisen, rangaistuksena annetaan jälki-istunto ja terveydenhoitaja pitää valistuksen terveystietämisen.

Koulujen turvallisuutta lisäävät yhtenäiset toimintatavat eri oppimisympäristöissä tapahtuvaa opetusta ja välitunteja varten sekä huolellinen ohjeistus koulun eri tilojen

käyttöön. Oppilaiden turvallisuutta oppitunneilla ja välitunneilla valvovat opettajat ja koulunkäynninohjaajat. Oppituntien aikaisesta työrauhasta ja järjestyksestä vastaa opettaja. Koulujen terveellisyyttä ja turvallisuutta pidetään yllä säännöllisesti toteutettavilla tarkastuksilla (kts. 2.1.1). Koulujen henkilökunnan ensiapuvalmius pidetään riittävällä tasolla ensiapukoulutusten avulla.

5.2 Kiusaamiseen, väkivaltaan ja häirintään puuttuminen

Tehokkain tapa ennaltaehkäistä kiusaamista, väkivaltaista tai toista häiritsevää käyttäytymistä on opettaa kaveri-, tunne- ja turvataitoja. Oppilaille on myös annettava tietoa kiusaamisesta, sen muodoista ja seurauksista.

Koulussa kenenkään ei tarvitse sietää kiusaamista, väkivaltaa ja/tai häirintää, minkä vuoksi jokaisen henkilökunnan jäsenen on puututtava niihin välittömästi ja selvitettävä tarvitaanko koulun omien toimintamallien ja henkilökunnan lisäksi esimerkiksi viranomaisapua. Myös oppilaiden omaa vastuuta korostetaan ja tavoitteena on saada koko kouluyhteisö ilmaisemaan, ettei se hyväksy kiusaamista. Huoltajia kannustetaan keskustelemaan lapsensa/nuorensa kanssa ja ilmoittamaan koululle mahdollisesta epäasiallisesta käytöksestä. Koulun opettaja tai rehtori ilmoittaa perusopetuslain (29§) mukaisesti tietoonsa tulleesta koulussa tai koulumatkalla tapahtuneesta häirinnästä, kiusaamisesta tai väkivallasta niihin syylistyneen ja niiden kohteena olevan oppilaan huoltajalle. Lukiossa tietoon tulleesta epäasiallisesta käytöksestä keskustellaan ko. oppilaiden kanssa ja sovitaan mahdollisesta yhteydenotosta huoltajiin.

Peruskoulussa kiusaamista ehkäistään ja siihen puututaan KiVa Koulu -toimenpideohjelman avulla (kts. 2.1.5). Toimintamallin mukaan kiusaamiseen puuttuminen käynnistyy siten, että ensimmäisenä kiusaamisesta tiedon saanut koulun henkilökunnan jäsen täyttää KiVa Koulu -ohjelman seulontalomakkeen ja toimittaa sen koulun KiVa-tiimille. KiVa-tiimille viedään selvitettäväksi sellaiset kiusaamistapaukset, joissa todetaan kiusaamisen jatkuneen jo jonkin aikaa ja kiusaaminen on toistuvaa, jolloin se on selkeästi systemaattista. Ei ole tarkoitus, että KiVa-tiimin käsittelyyn tulevat kaikki välitunnilla sattuneet kahakat, tönimiset ja nimittelyt. Jälkimmäisiin tilanteisiin puuttuu se koulun aikuinen, joka sattuu olemaan läsnä välituntivalvojana tai jolle tapahtuneesta kerrotaan.

Kun KiVa-tiimi saa kiusaamisesta tiedon, etenee asian käsittely seuraavasti:

- keskustelu kiusatun oppilaan kanssa
- yksilökeskustelut kiusaamiseen osallistuneiden oppilaiden kanssa
- yhteiskeskustelu kiusaamiseen osallistuneiden oppilaiden kanssa
- seurantakeskustelut (kuullaan sekä kiusattua että kiusaajaa)

Kiusaamisesta ilmoitetaan huoltajille ensimmäisten keskustelujen jälkeen. Jos seurantakeskusteluissa käy ilmi, että kiusaaminen jatkuu edelleen, voidaan molempien osapuolten huoltajat kutsua neuvottelemaan tilanteesta.

5.3 Poliisin ja koulun yhteistyö

5.3.1 Poliisin toimenpiteet

Poliisi on aina velvollinen ottamaan vastaan ilmoituksen epäilystä rikoksesta. Jokainen voi halutessaan tällaisen ilmoituksen tehdä. Ilmoituksen saatuaan poliisi ratkaisee mihin toimenpiteisiin se asiassa ryhtyy.

Kouluissa tapahtuviin kiusaamis-, sovittelu-, kaveruus-, poissaolo- tai muihin vastaaviin haasteisiin poliisi ei puutu, elleivät ne sisällä rikosepäilyjä.

Poliisilta voi aina kysyä neuvoa siitä, miten asioissa olisi parasta edetä.

5.3.2 Iän vaikutus yhteydenottoa harkitessa

Lähtökohtaisesti 1-3. luokkalaisten rikollisten tekojen käsittelyyn koulujen keinot ovat ensisijaisia. Tarvittaessa tulisi harkita matalalla kynnyksellä lastensuojeluilmoituksen tekemistä. Koulujen harkitessa kuitenkin rikosilmoituksen tekemistä, on hyvä arvioida oppilaan ikää, kehitystasoa ja mahdollisia erityisvaikeuksia sosiaalisissa suhteissa ja käyttäytymisessä. Teon arviointiin vaikuttaa laajempi kokonaisuus. Tärkeää on tarkastella muun muassa onko tekoon liittynyt pidempiaikaista toiselle vahingollista toimintaa (kiusaamista) tai muiden kanssa jatkuvia konflikteja, jotka ovat voineet myötävaikuttaa tapahtumaan.

Kaikissa poikkeamatilanteissa, joissa on kyse lapsista ja nuorista, on oleellista tunnistaa, onko kyseessä tahallinen teko vai vahinko.

Alle 15-vuotiaan tekemissä rikollisissa teoissa ei suoriteta esitutkintaa kuin poikkeustapauksissa. Ne tapaukset on lueteltu esitutkintalain 3 luvun 5 §:ssä: kun alle 15-vuotiaan epäillään syyllistyneen rikolliseen tekoon, toimitetaan tarvittaessa esitutkinta sen selvittämiseksi, onko tekoon ollut osallisena 15 vuotta täyttäneitä. Lisäksi tarvittaessa toimitetaan esitutkinta asianomistajan pyynnöstä teolla menetetyn omaisuuden saamiseksi takaisin tai hänen vahingonkorvausoikeutensa toteuttamiseksi, menettämisseuraamuksen edellytysten selvittämiseksi tai epäiltyyn kohdistettavien lastensuojelutoimenpiteiden tarpeen tai muun epäillyn etuun liittyvän selvittämistarpeen vuoksi. Esitutkinnan toimittamiseen alle 15-vuotiaan tekemäksi epäillyn rikollisen teon johdosta vaikuttavat erityisesti teon vakavuus ja törkeys sekä teolla aiheutetun vahingon suuruus. Mitä vakavammasta teosta on kyse, sitä tärkeämpää on osallisten ja tapahtumien selvittäminen (esim. 14-vuotias myy koulussa huumausaineita) ja vastaavasti mitä lievemmästä teosta on kyse, sitä pienempi tutkintaintressi on (esim. alle 15 vuotiaan tekemä yksittäinen pahoinpitely koulun pihalla ilman asianomistajalle aiheutuneita vakavampia vammoja). Tutkinnanjohtajalla on harkintavalta em. seikkojen suhteen.

5.3.3 Ilmoittaminen kiusaamistilanteista

Vastuu turvallisesta oppimisympäristöstä kuuluu lain mukaan koululle. Jos koulun omat keinot eivät riitä kiusaamisen ratkaisemiseksi, voi poliisia konsultoida asiassa muiden ratkaisujen löytämiseksi.

Kiusaaminen voi olla myös rikos tai rikollinen teko, josta voi tehdä rikosilmoituksen. Poliisilla on myös velvollisuus kirjata tietoonsa saamansa rikosepäily. Koulukiusaamisen tultua poliisin tietoon, saattaa poliisi viran puolesta laatia asiassa rikosilmoituksen ja asiaa tutkitaan esitutkinnassa.

Kiusaamiseksi mielletään runsas joukko tekoja, jotka eivät aina täytä rikoksen tunnusmerkistöä. Teot ovat vakavia eikä niitä saa väheksyä. Tällaisia tekoja ovat esim. eristäminen, vähättely, aliarvioiminen, nimittely, yllyttäminen itsemurhaan sekä erilaiset ilmeet, eleet ja merkit, joilla halvennetaan toista. Tällöin puhutaan henkisestä väkivallasta. Mainitut teot vaarantavat helposti lapsen ja nuoren kasvun ja kehityksen ja niistä voidaan lastensuojelulain velvoittamana tehdä lastensuojeluilmoitus. Henkinen väkivalta voi joissain tapauksissa täyttää rikoslain 21 §:ssä säädetyn pahoinpitelyn tunnusmerkistön.

5.3.4 Ankkuritoiminnan toimintaperiaatteet

Ankkuritoiminnan tavoitteena on nuorten rikoskierteen katkaisu mahdollisimman varhain moniammatillisen yhteistyön muodoin (edustajat yleensä poliisista, sosiaali-, terveys- ja nuorisotoimesta) sekä lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistäminen. Kyseessä on moniviranomaistoiminto, missä poliisi on yhtenä asiantuntijana mukana muiden joukossa, kyse ei ole siis esitutkinnasta. Ankkuritoiminta on vapaaehtoista perustuen nuoren ja vanhempien suostumukseen.

Lisätietoja Ankkuritoiminnasta löytyy osoitteesta www.ankkuritoiminta.fi.

5.3.5 Velvollisuus tehdä ilmoitus

Varhaiskasvatuksen ja opetustoimen henkilöstöön kuuluvalla on salassapidon estämättä velvollisuus tehdä ilmoitus sekä lastensuojelulle että poliisille, jos on tehtävässään saanut tiedon, jonka perusteella on syytä epäillä lapsen kohdistuvaa seksuaalirikosta tai tiettyjä henkeen tai terveyteen kohdistuvia rikoksia.

Ilmoitusvelvollisuuden alaisista seksuaalirikoksista on säädetty rikoslain 20 luvussa. Tietyillä henkeen ja terveyteen kohdistuvilla rikoksilla tarkoitetaan rikoslain 21 luvussa rikoksena rangaistavaksi säädettyjä tekoja, joista säädetty enimmäisrangaistus on vähintään kaksi vuotta vankeutta.

Ilmoitusvelvollisuudesta on säädetty Lastensuojelulain 25 § 3 momentissa.

Ilmoitusvelvollisuuden alainen rikos on esimerkiksi pahoinpitely, josta voi rangaistuksena seurata sakkoa tai vankeutta enintään kaksi vuotta.

Ilmoitusvelvollisuuden näkökulmasta ei iällä ole merkitystä, vaan teko ratkaisee. Poliisilta voi aina kysyä näkemystä siitä, onko tietoon tullut teko ilmoitusvelvollisuuden alainen.

Tärkeää on huomioida, että vaikka ilmoitusvelvollisuus poliisille koskee vain tietynlaisia rikoksia, niin opetustoimen henkilöstöä koskee kuitenkin lastensuojeluilmoitusvelvollisuus, joka on huomattavasti laajempi. Opetustoimen palveluksessa olevilla on velvollisuus ilmoittaa kunnan sosiaalihuollosta vastaavalle toimielimelle, jos he ovat tehtävässään saaneet tietää lapsesta, jonka hoidon ja huolenpidon tarve, kehitystä vaarantavat olosuhteet tai oma käyttäytyminen edellyttää mahdollista lastensuojelun tarpeen selvittämistä.

Kiireellisessä hätätilanteessa on jokaisella velvollisuus auttaa. Jos henki, terveys, omaisuus tai ympäristö on uhattuna, tulee tarvittaessa soittaa hätänumeroon 112.

5.3.6 Oikeus tehdä ilmoitus

Varhaiskasvatuksen, perusopetuksen, lukion sekä ammatillisen perustutkintokoulutuksen ja valmentavan koulutuksen henkilöstöllä on salassapidon estämättä oikeus ilmoittaa poliisille, jos on tehtävässään saanut tietoja, joiden perusteella on syytä epäillä jonkun olevan vaarassa joutua väkivallan kohteeksi.

Tässä ei ole määritelty väkivallan vakavuutta tarkemmin. Kyse on siitä, että tiedon saaneelle henkilölle on herännyt huoli tulevaisuudessa tapahtuvasta väkivallanteosta. Asiasta on säädetty mm. oppilas- ja opiskelijahuoltolain 23 § 4 momentissa.

Väkivallan uhkasta ilmoittaminen kuuluu vastuulliseen toimintaan, eikä tietojen luovuttamatta jättäminen saa johtua siitä, että lakia ei ole kirjoitettu ehdottoman velvoitteen muotoon.

Poliisia voi konsultoida siitä, ovatko tiedot sellaisia minkä perusteella olisi syytä ryhtyä joihinkin toimenpiteisiin tai että tulisiko tapaus ilmoittaa poliisille. Ilmoituksen jälkeen poliisi ratkaisee mihin toimenpiteisiin se asiassa ryhtyy.

Kaikista rikosepäilyistä ei ole ilmoitusvelvollisuutta poliisille. Mikäli asiassa ei ole nimenomaista ilmoitusvelvollisuutta, voi tällöin käyttää omaa harkintaansa. On kuitenkin keskeistä tuntea oman alansa säätely siitä mitä tietoja ja millä perusteella niitä voi kulloinkin ja kenelle luovuttaa.

5.3.7 Ilmoittaminen akuuteissa tilanteissa

Kiireellisissä tilanteissa ainoa väylä on soittaa hätäkeskukseen (112) nopeimman avun saamiseksi. Hätäkeskus päivystää 24/7 ja sieltä vastataan aina. Tehtävät ohjautuvat lähimmälle poliisipartiolle.

Tällaisia tapauksia ovat:

- Käynnissä on toisten henkeä, terveyttä tai turvallisuutta vaarantava teko. Perehdy myös etukäteen oman koulusi turvallisuussuunnitelmaan
- Oppilas tuo kouluun aineen tai esineen, jonka hallussapito on kiellettyä. Esimerkiksi huumausaineeksi epäillyt aineet
- Kouluun, oppilaaseen tai henkilökuntaan kohdistuu uhkaus, mikä vaatii välittömiä toimenpiteitä. Esimerkiksi sosiaalisessa mediassa tai opetustilanteessa esitetty uhkaus vakavasta väkivallasta Poliisin tulee tällaisissa tilanteissa aloittaa esitutkinnalliset toimenpiteet välittömästi.

5.3.8 Yhteydenotto poliisiin kiireettömissä tilanteissa

Suosittelavaa kiireettömän poliisiyhteistyön sujuvoittamiseksi on, että sitä varten koulussa nimetään yhteyshenkilö(t) ja varahenkilö(t). Nimetty yhteyshenkilö vastaa poliisin kanssa tehtävästä yhteistyöstä. Tämä varmistaa poliisin resurssien oikean kohdentumisen ja selkeän tilannekuvan.

Kiireetön tilanne – muu kuin rikosilmoituksen tekeminen

Kiireettömiä tapauksia ovat muun muassa:

- Kiireettömät, koulussa tapahtuneet asiat, jotka vaativat ennalta estävän ryhmän työmuotoja tai erityisosaamista. Esimerkiksi kiusaamistapaukset, joita on jo koulussa tuloksetta yritetty selvittää
- Konsultaatiot näissä yhteydenottokynnyksellä on erittäin matalalla. Esimerkiksi kiireetön ilmoitus jos on syytä epäillä jonkun olevan vaarassa joutua väkivallan kohteeksi. Asioista voidaan aina keskustella myös anonymisti ja yleisellä tasolla ilman henkilötietojen luovuttamista
- Käynnissä olevat ilmiöt, esimerkiksi liittyen päihteidenkäyttöön
- Muut käytännön yhteistyöasiat

Kiireetön tilanne – rikosilmoituksen tekeminen

Rikosilmoitus on aina syytä tehdä niin, että se varmasti tulee poliisille perille ja että sen käsittely aloitetaan viipymättä. Sen vuoksi ilmoitus on syytä tehdä virallisia kanavia pitkin. Yksittäiselle henkilölle tehty ilmoitus saattaa jäädä kirjaamatta eikä siten tutkinta pääse alkamaan.

Mikäli poliisi käy paikan päällä hälytystehtävällä, niin yleensä poliisi kirjaa ilmoituksen viran puolesta. Mikäli tästä on epätietoisuutta, niin partion kanssa voi varmistaa menettelyn asiassa.

Rikosilmoituksen tekotapoja on useita:

§ sähköisesti (ensisijainen) > www.poliisi.fi >
valitse: tee rikosilmoitus § kirjeitse tai käymällä
poliisin toimipisteessä

Esitutinnan aloittamista varten poliisi tarvitsee mahdollisimman tarkan kuvauksen siitä, mitä on tapahtunut ja keitä asia koskee.

Konsultaatit ja vihjeet

Poliisilaitoskohtaiset yhteystiedot konsultaatioita ja ongelmanratkaisutilanteiden käsittelyä varten saat omalta kouluasioita hoitavalta henkilöltä/henkilöiltä.

Poliisilaitoksilla on myös erikseen sähköposteja vihjeitä ja valvontapyyntöjä varten. Myös nämä yhteystiedot saat poliisilaitoksen nettisivuilta tai alueen kouluasioiden hoitajilta.

5.3.9 Ilmoittaminen sovitteluun

Sovittelu on maksuton palvelu, jossa rikoksen osapuolet voivat käsitellä rikoksesta uhrille aiheutuneita henkisiä ja aineellisia haittoja. Sovittelussa voidaan sopia näiden haittojen hyvittämisestä puolueettomien sovittelijoiden välityksellä. Alaikäisten rikosasiat ovat useimmiten sovitteluun soveltuvia. Sovittelu edellyttää osallisten suostumusta. Sovitteluun vienti ei edellytä esitutkintaa tai oikeuskäsittelyä.

Poliisi pyrkii ohjaamaan sille tehtyjä rikosilmoituksia sovitteluun. Poliisille tehty rikosilmoitus voi siis ohjautua sovittelutoimiston ratkaistavaksi.

Konfliktitilanteet voi koulu tai asianosaiset itse viedä myös omatoimisesti sovittelutoimistoon, mikäli koulun vaikutusmahdollisuudet eivät ole riittäviä ja sovittelu katsotaan tarkoituksenmukaiseksi. Sovittelutoimistosta voi myös kysyä neuvoa matalalla kynnyksellä.

Alueellisten sovittelutoimistojen yhteystiedot, sovittelualoitelomakkeen ja tietoa sovittelusta ks. www.thl.fi.

5.3.9.1 Taustatietolomake: mikä kuuluu koululle, mikä poliisille

Konsultaatioissa valmistaudu vastaamaan alla olevien teemojen mukaisiin kysymyksiin (tapauskohtaisesti). Asioita kysytään asian tai nuoren

kokonaistilanteen kartoittamiseksi sekä sen arvioimiseksi, millaisia vaikutuksia koulun toimenpiteillä on asiassa ollut sekä poliisin toimivallan ja toimenpiteiden arvioimiseksi. Huomioithan tietosuojan ja tietojenluovuttamiseen liittyvät lainsäädökset.

Onko koulu tehnyt lastensuojeluilmoituksen?

Millainen on kyseisen koulun kiusaamisen vastainen suunnitelma?

- o onko toimittu sen mukaisesti?
- o mitä toimenpiteitä on tehty kyseisessä tapauksessa?
- o mitkä ovat olleet vaikutukset?
- o onko koulu ollut yhteydessä sovittelutoimistoon?

Koulun järjestyssäännöt?

- o mitä kohtaa järjestyssäännöissä oppilas on erityisesti rikkonut?
- o kuinka usein rikkomuksia on ollut?

Koulukohtainen suunnitelma kurinpitokeinojen ja kasvatustietokeskustelun käyttämisestä ja niihin liittyvistä menettelytavoista (opetuksen järjestäjällä, eli yleensä kunnalla, velvollisuus seurata toteutumista)

- o millainen suunnitelma kyseisellä koululla on?
- o onko edetty sen mukaisesti?
- o mikä on ollut vaikuttavuus?

Mitä kurinpito- ja puuttumiskeinoja koulu on jo käyttänyt?

- o kasvatustietokeskustelu
- o siivousvelvoite
- o oppilaan määrääminen poistumaan (oppitunti tai koulun tilaisuus)
- o oppilaan opetukseen osallistumisen epääminen
- o oppilaan määrääminen tekemään kotitehtäviä
- o jälki-istunto
- o kirjallinen varoitus
- o määräaikainen erottaminen
- o turvaamistoimenpiteet (oppilaan poistaminen tarvittaessa voimakeinoin)

- o esineiden tai aineiden haltuunotto
- o tavaroiden tarkastaminen

Millaisia oppilashuollollisia toimia on tehty?

O koulukohtainen oppilashuoltoryhmä

- ilmiöihin puuttuminen (esim. vapetus)
- ennaltaehkäisevä hyvinvointityö ym.

o Yksilökohtainen oppilashuolto

- terveydenhuolto-, kuraattori- ja psykologipalvelut
- monialainen yksilökohtainen oppilashuoltoryhmä
 - ♣ mitä sovittu
 - ♣ seuranta
 - ♣ vaikuttavuus

5.4 Toimintamalli lainvastaisiin tekoihin puuttumiseen

Lainvastaisiin tekoihin pyritään puuttumaan koulutoimintamallin avulla; Poliisi pyrkii puuttumaan alle 15-vuotiaiden lainvastaisiin tekoihin toimintamallilla, jossa alle 15-vuotiaille rikolliseen tekoon syyllistyneille pyritään järjestämään puhutus. Puhutuksessa voi olla mukana poliisin lisäksi myös sosiaalitoimi tai puhutus voidaan toteuttaa moniviranomaispuhutuksena (Ankkuritoiminta).

Huomioitavaa on, että alle 15-vuotias ei ole rikosoikeudellisessa vastuussa ikänsä takia, mutta korvausvastuu hänellä kuitenkin on aiheuttamastaan vahingosta. Tekojen vakavuutta on kuvattava niiden oikeilla rikosnimikkeillä ja tekotavoilla.

5.4.1 Ilmoitusvelvollisuuden täytyminen & ilmoitusalttius

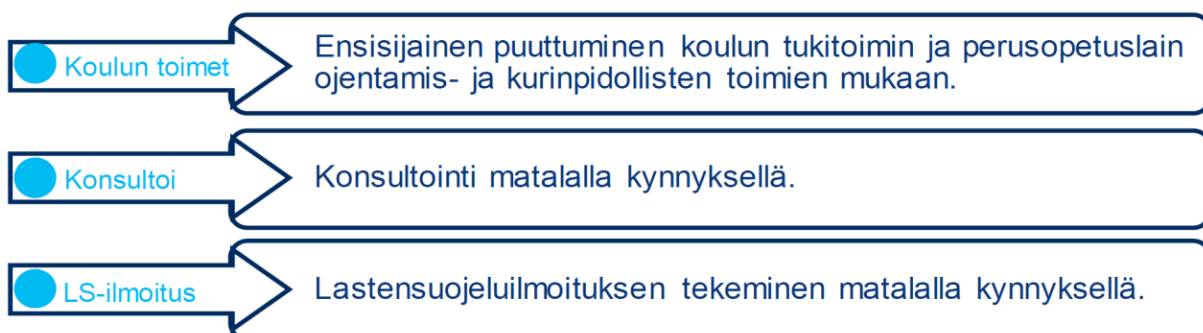
Virkatoimintaan kuuluu harkintavallankäyttäminen. Tavanomaiset, vähäiset kahnaukset lasten välillä, joihin puututaan koulujen tukitoimilla ja/tai perusopetuslain ojentamis- ja kurinpidollisilla toimilla, eivät aiheuta ilmoitusvelvollisuutta poliisille. Ilmoitusvelvollisuutta pohdittaessa on aina syytä huomioida lapsen ikä ja kehitystaso. Lastensuojelulain 25§ mukaisesti lasten ja nuorten kanssa työskentelevien on tehtävä rikosilmoitus poliisille tietoon tulleesta lapseen kohdistuneesta seksuaalirikoksesta tai henkeen ja terveyteen kohdistuneesta rikoksesta, josta voi seurata kaksi vuotta vankeutta. Epäselvissä tilanteissa konsultoidaan viranomaisia (poliisi, nuorten oikeusedustus, lastensuojelu).

Ilmoitusta tehdessä on huomioitava oppilaan ikä. Lähtökohtaisesti 1-3 luokkalaisten rikollisten tekojen käsittelyyn koulujen keinot ovat ensisijaisia asioiden selvittämiseen ja niiden käsittelyyn. Koulujen harkitessa kuitenkin rikosilmoituksen tekemistä 1-3 luokan oppilaasta on hyvä arvioida oppilaan ikää, kehitystasoa ja mahdollisia erityisvaikeuksia sosiaalisissa suhteissa ja käyttäytymisessä. Tekoa on myöskin hyvä arvioida laajemmin, liittyykö tekoon esim. pidempään jatkunutta toiselle vahingollista toimintaa (kiusaamista) tai kahdenkeskistä pidempään jatkunutta kähämää, edeltäkö välittömästi ennen tekoa toisen myötävaikutus tapahtumaan. Tarvittaessa matalalla kynnyksellä lastensuojeluilmoitus.

Lainvastaisiin tekoihin puuttuminen

Lainvastaisiin tekoihin puuttuminen YHTEENVETO

5.5 Toiminta äkillisissä kriiseissä ja uhka- ja vaaratilanteissa

Kolarin perusopetukseen ja lukiolle on laadittu kriisisuunnitelma, jonka tavoitteena on auttaa yhteisön jäseniä kohtaamaan kriisitilanteita. Toimintatapojen pohtiminen ja niihin sitoutuminen lisäävät henkilöstön kriisivalmiuksia ja kannustavaa selviytymisilmapiiriä sekä tukevat jaksamista. Henkilöstön kriisituntemus turvaa myös oppilaiden varhaisen tuen tarpeen tunnistamisen vaikeissa elämäntilanteissa. Äkillisissä kriiseissä koulun henkilökunta voi pyytää avukseen kunnassa toimivan kriisiryhmän jäseniä. Kriisisuunnitelman sisällöstä ja päivittämisestä vastaa koulujen edustajista koottu turvallisuustyöryhmä. Suunnitelman ohjeet tarkistetaan joka lukuvuoden alkaessa ja aina, kun tarvetta on. Jokaisen henkilökunnan jäsenen on tutustuttava kriisisuunnitelmaan. Suunnitelma käydään säännöllisesti läpi myös yhdessä. Kriisisuunnitelma pitää sisällään tärkeät yhteystiedot, koulujen kriisivalmiusryhmän ja kunnan kriisiryhmän kokoonpanon, ohjeet tiedottamiseen ja toimintamalleja erilaisiin kriisitilanteisiin kuten onnettomuus koulussa ja oppilaan itsemurha.

Uhka- ja vaaratilanteista kuten tulipalosta keskustellaan oppilaiden kanssa oppitunneilla ja käydään läpi tilanteisiin liittyviä turvallisuusohjeita. Kouluilla järjestetään vähintään kolmen vuoden välein palo- ja pelastuspäivä. Vuosittain kouluilla järjestetään poistumisharjoitus ja/tai sisälle suojautumisharjoitus.

6 Opiskeluhooltosuunnitelman toteuttaminen, seuraaminen ja arviointi

Koska opiskeluhooltotyö kuuluu jokaiselle koulussa työskentelevälle, on jokainen myös vastuussa opiskeluhooltosuunnitelmaan kirjattujen toimenpiteiden toteuttamisesta ja arvioinnista. Kaikilla Kolarin kouluilla toteutetaan opiskeluhoolto tässä suunnitelmassa esitetyllä tavalla. Lisäksi koulut voivat täydentää suunnitelmaa

omilla koulukohtaisilla opiskeluhuollollisilla toimenpiteillä. Opiskeluhoitotyön toteutumisesta ja arvioinnista sekä suunnitelman ajantasaisuudesta vastaa rehtori, apunaan apulaisrehtorit ja koulukohtaiset opiskeluhoitoryhmät.

Opiskeluhoitoryhmät kokoontuvat säännöllisesti keskustelemaan kouluyhteisöjen hyvinvoinnista ja arvioimaan opiskeluhoitotyötä. Arvioinnin tukena käytetään lukuvuoden aikana toteutettavien kyselyjen tuloksia kuten Koulun hyvinvointiprofiili, kouluterveydenhuollon yhteenvedot, kouluterveyskysely ja KiVA Koulu - tilannekartoitus. Tuloksista poimitaan mahdollisia kehittämiskohteita ja sovitaan niiden toteuttamisesta vastuuhenkilöineen. Koulukohtaiset opiskeluhoitoryhmät kokoavat ja toimittavat pyynnöstä opetushallintoviranomaiselle sekä terveyden- ja hyvinvoinnin laitokselle opiskeluhoillon valtakunnallisessa arvioinnissa, kehittämisessä, tilastoinnissa ja seurannassa tarvittavat tiedot. Tiedot toimitetaan myös ohjausryhmälle, joka voi arvioida niiden pohjalta mm. palveluiden riittävyyttä ja opiskeluhoillon toiminnan toteutumista.

Lähteet

Poliisin ja koulujen yhteistyö. Toimintamalli lainvastaisin tekoihin puuttumiseen. 20.11.2024

Poliisin ja koulujen yhteistyö. Milloin ja miten yhteys poliisiin.

Avain KiVa:n kouluun.

http://www.kivakoulu.fi/assets/files/kiva_koulu_opettajanopas_avain_kivaan_kouluun_fi_2018.pdf 4.7.2019.

Harjunpää, Kaisa & Ågren, Susanna & Laiho, Sanna (2017) Sujuvuutta siirtymiin. Toisen asteen ammatillisen koulutuksen siirtymä- ja nivelvaiheet. Raportit ja selvitykset 2017:1. Opetushallitus. 22-23.

<https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/sujuvuutta-siirtymiin.pdf> 4.7.2019

Laitinen, Kristiina & Harakka, Tuija (2014) Oppilashuolto esi- ja perusopetuksessa.

<https://docplayer.fi/4452155-Oppilashuolto-esi-ja-perusopetuksessa.html> 4.7.2019

Lastensuojelulaki 13.4.2007/417. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2007/20070417> 2.8.2019.

Lukiolaki 714/2018. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2018/20180714#L7> 8.1.2020

Oppilas- ja opiskeluhoitolaki 1287/2013.

<https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2013/20131287> 4.7.2019.

Perusopetuslaki 21.8.1998/628. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1998/19980628> 2.8.2019.

Terveellisuuden, turvallisuuden ja hyvinvoinnin tarkastus oppilaitoksessa.

https://thl.fi/fi/web/lapset-nuoret-ja-perheet/peruspalvelut/opiskeluhoolto/yhteisollinen-opiskeluhoolto/tarkastus_oppilaitoksessa 4.7.2019.

Vanhempainliitto
[toiminta/](https://vanhempainliitto.fi/vanhempaintoimijalle/yhdistyksen-toiminta/) 2.8.2019

<https://vanhempainliitto.fi/vanhempaintoimijalle/yhdistyksen-toiminta/>